

Udviklingen i indkomstforskelle

Indkomstforskellene i Danmark

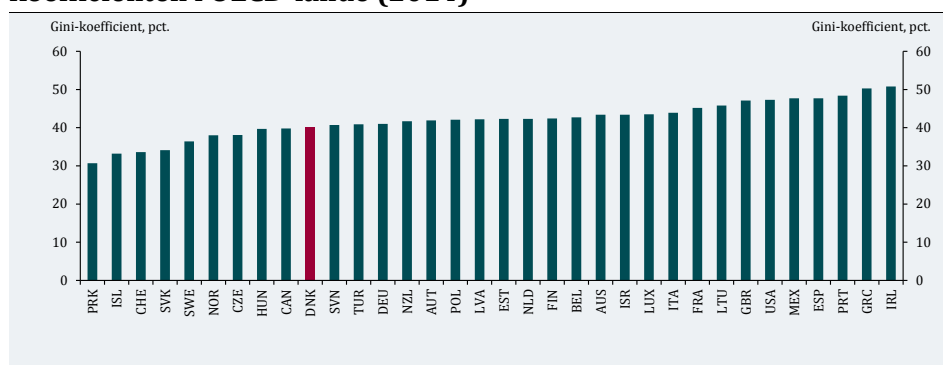
Forskelle i indkomster kan opgøres på mange måder, men måles i mange sammenhænge ved hjælp af Gini-koefficienten, som koger spredningen i indkomstfordelingen ned til ét tal. Jo mindre Gini-koefficienten er, des mindre forskelle er der i indkomsterne.

Danmark er kendetegnet ved små løn- og indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten i et internationalt perspektiv. Det gælder både, når man ser på lønforskellene mellem lavt- og højtuddannede, lønforskellen mellem mænd og kvinder og forskelle i markedsindkomster eller de disponible indkomster.

Markedsindkomst er summen af lønindkomst, positiv nettokapitalindkomst og indkomst fra selvstændig virksomhed. Forskellene i markedsindkomster målt ved Gini-koefficienten er relativt små i blandt andet de nordiske lande.

Gini-koefficienten udgør 40,2 pct. for markedsindkomst i Danmark, hvilket fx er væsentligt mindre end i Storbritannien, USA og en række sydeuropæiske lande, *jf. figur 1*.

Figur 1. Indkomstforskelle for markedsindkomst målt ved Gini-koefficienten i OECD-lande (2014)

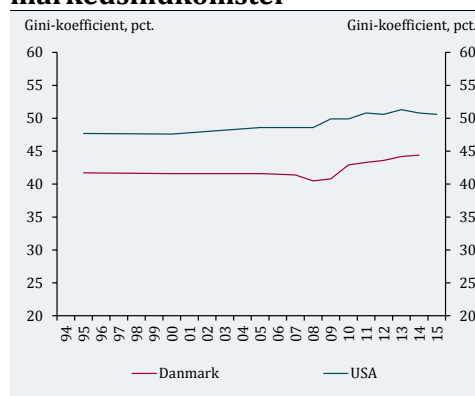

Anm.: Opgørelsen omfatter alle 18-65 årige, dvs. også personer uden markedsindkomst. Markedsindkomst omfatter al indkomst, der ikke er transfereringer, dvs. løn mv., indkomst fra selvstændig virksomhed og positiv nettokapitalindkomst.

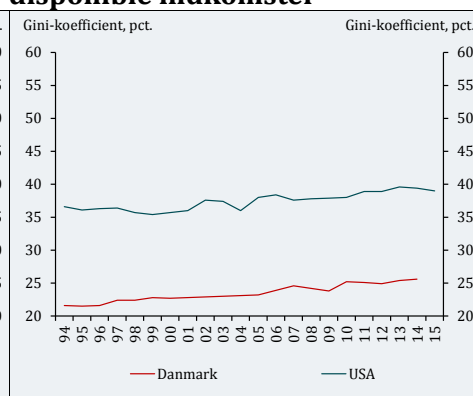
Kilde: OECD, "Income distribution", OECD Social and Welfare Statistics (database).

I Danmark lå forskellene i markedsindkomster stabilt frem til midten af 00'erne, hvorefter de faldt en anelse. Efter finanskrisen steg indkomstforskellene igen, jf. figur 2.

Figur 2. Udviklingen i forskelle i markedsindkomster

Figur 3. Udviklingen i forskelle i disponible indkomster

Anm.: Opgørelserne omfatter alle aldersgrupper. OECD's metode til opgørelse af disponibel indkomst adskiller sig på visse punkter fra de nationale danske opgørelser. Blandt andet indregner OECD ikke imputeret afkast af egen bolig eller negativ nettokapitalindkomst mv. Hertil kommer, at OECD benytter en anden metode til familieækvivalering af de disponible indkomster.

Kilde: OECD (2016), "Income distribution", OECD Social and Welfare Statistics (database).

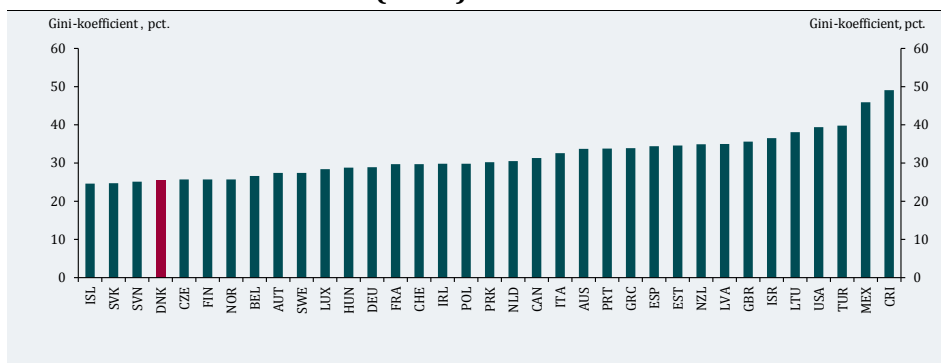
Disponibel indkomst er det beløb, som familierne har tilbage af sin indkomst, når der er betalt skat og renteudgifter og indbetalt til eventuelle pensionsordninger. Forskellen på markedsindkomst og disponibel indkomst er således omtrent overførsler fra det offentlige samt skattebetalinger.

Indkomstforskellene for disponible indkomster er mindre end for markedsindkomster, fordi indkomstoverførsler og skattesystemer typisk bidrager til en betydelig omfordeling. Der er også større forskel på Gini-koefficienten for de to indkomstbegreber i Danmark end i USA. Det afspejler, at indkomstoverførsler og skattesystemet i Danmark i langt højere grad bidrager til omfordeling end i USA.

Gini-koefficienten for Danmark er godt 19 pct.-point lavere i 2014, når man måler disponible indkomster frem for markedsindkomster, mens forskellen kun er omkring 11 pct. for USA i 2014. For både Danmark og USA gælder det, at indkomstforskellene i de disponible indkomster er steget siden midten af 90'erne, jf. figur 3.

Selvom indkomstforskellene i Danmark er steget de senere år, er Danmark fortsat et af de lande i OECD, som har de mindste forskelle i disponible indkomster i 2014, jf. figur 4. Til sammenligning er USA et af de lande i OECD, som har de største indkomstforskelle.

Figur 4. Indkomstforskelle for disponibel indkomst målt ved Gini-koefficienten i OECD-lande (2014)

Anm.: Se anmærkning for figur 3 vedrørende OECD's definition af disponibel indkomst.
Kilde: OECD, "Income distribution", OECD Social and Welfare Statistics (database).

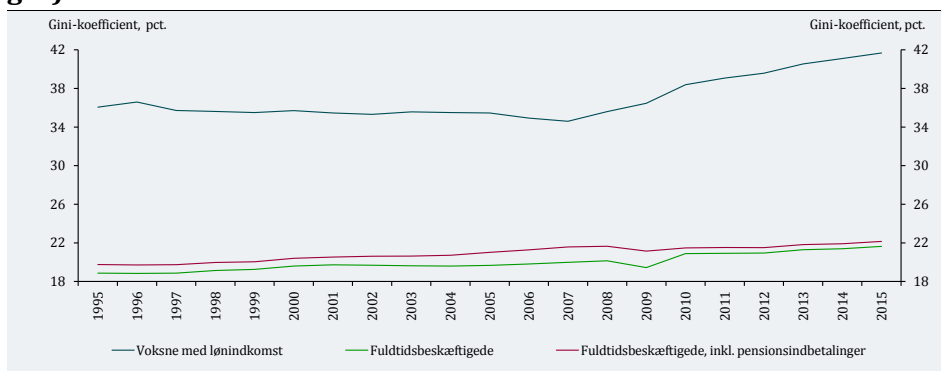
Læs mere i *Fordeling og incitament* 2017, kapitel 4, Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Udviklingen i lønspredning i Danmark

I disse år debatteres det både i Danmark og internationalt, om lønspredningen øges. Én hypotese er, at den teknologiske udvikling og globaliseringen betyder, at topindkomsterne får hele eller størstedelen af velstandsfremgangen.

Lønindkomsterne er sammensat af lønindkomst, honorarer, syge- og barseldagspenge. Forskellene i lønindkomsterne aftog en smule fra midten af 90'erne frem til slutningen af 00'erne, hvorefter lønforskellene steg forholdsvis kraftigt, jf. figur 5.

Figur 5. Forskelle i lønindkomster (med og uden pensionsindbetalinger) fra 1995 til 2015

Anm.: Lønindkomsten før skat. Lønindkomsten er sammensat af lønindkomst, honorarer, syge- og barseldagspenge.
Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

De stigende forskelle i lønindkomsterne siden 2007 kan skyldes mange forhold. Det spiller blandt andet en rolle, at der er kommet flere studerende, der typisk har et studiejob af mindre omfang for at supplere SU'en. Stig-

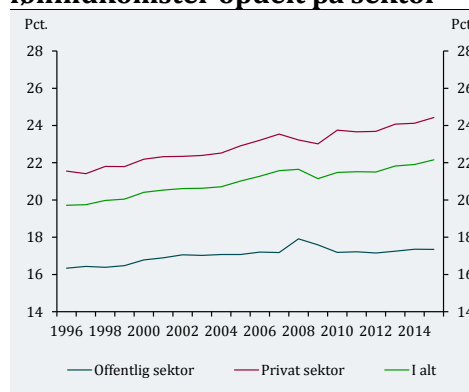
ningen i antallet af studerende med lønindkomst har således medført et øget antal personer med en relativt lav lønindkomst.

For at blive klogere på om udviklingen i lønindkomsterne afspejler større lønspredning, er det derfor relevant at se nærmere på fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere. Det vil blandt andet korrigere for, at der er kommet flere studerende på arbejdsmarkedet.

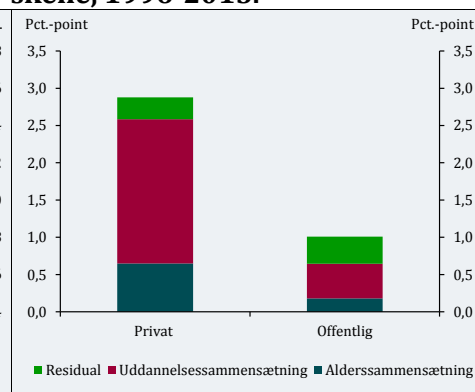
Selv hvis man kun betragter fuldtidsbeskæftigede, er der fortsat tegn på, at forskellene i lønindkomsterne stiger en smule efter 2008. Det skyldes imidlertid ikke større indkomstforskelle, men teknik. Fra 2009 til 2010 er udviklingen kraftigt påvirket af, at der blev indført et loft over indbetalinger på ratepension, hvilket beregningsteknisk øgede indkomstforskellene. Hvis der ses på lønindkomster for fuldtidsbeskæftigede inklusive pensionsindbetalinger, er indkomstforskellene stort set uændrede fra 2008 og frem.

Udviklingen i lønindkomster i den private og offentlige sektor viser, at lønspredningen er steget svagt i begge sektorer siden 1996 – med størst stigning i den private sektor, *jf. figur 6*.

Figur 6. Forskelle i personlige lønindkomster opdelt på sektor

Figur 7. Bidrag til stigning i forskelle, 1996-2015.

Anm.: 18-64-årige fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere. Lønindkomsten er før skat. Sektoropdelingen er baseret på oplysninger fra Danmarks Statistiks registerbaserede arbejdsstyrkestatistik. I figur 7 er bidraget fra ændret uddannelses- og alderssammensætning beregnet ved simpel standardisering (vægtning) for ændringer i sammensætningen af de beskæftigede fra 1996 til 2015. Bidragene fra alders- og uddannelsessammensætningen er beregnet successivt – først beregnes bidraget fra uddannelsesforskydninger, derefter beregnes bidrag fra aldersforskydninger.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Tendensen til svagt stigende lønspredning kan afspejle flere forhold, herunder ændringer i sammensætningen af de fuldtidsbeskæftigede (fx alder, uddannelse og herkomst).

Der er tegn på, at den observerede stigning i lønspredningen for fuldtidsbeskæftigede primært afspejler ændringer i alders- og uddannelsessammensætningen. I den private sektor kan ændringer i alders- og uddannelsessammensætningen forklare næsten 90 pct. af stigningen i Gini-

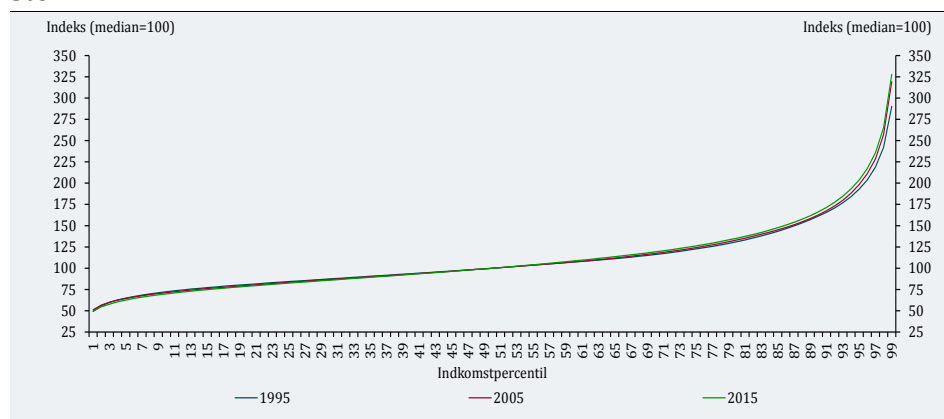
koefficienten for lønindkomster for fuldtidsbeskæftigede. Det er navnlig stigningen i uddannelsesniveaet, der har bidraget til stigningen i de målte lønforskelle, men ændringer i alderssammensætningen har også bidraget, bl.a. fordi beskæftigelsen er steget blandt ældre, der typisk har højere løn end yngre, *jf. figur 7*.

Som nævnt findes der flere metoder til at opgøre indkomstforskelle. En af de mest brugte er Gini-koefficienten, som beskriver spredningen i indkomstfordelingen med ét tal. Der er dog risiko for, at nuancer går tabt. Hvis man ønsker en mere nuanceret beskrivelse af indkomstforskellene, kan man supplere med andre mål.

En mulighed er at sammenligne indkomsten for personen i midten af lønindkomstfordelingen (medianindkomsten) med indkomsten for personer, som er placeret andre steder i indkomstfordelingen. Sådant en opgørelse bekræfter, at der ikke er tegn på stigende lønspredning siden 2005.

Eksempelvis havde lønmodtageren, der lige akkurat havde en lønindkomst i top 5 pct., en dobbelt så stor lønindkomst, som lønmodtageren i midten af indkomstfordelingen i både 2008 og 2014. For lønmodtageren, som lige akkurat havde en lønindkomst i top 1 pct., steg indkomsten i forhold til medianen fra 1995 til 2005, hvorefter den relative forskel var stort set den samme i 2005 og 2015, *jf. figur 8*.

Figur 8. Fordelingen af personlige lønindkomster ift. medianindkomsten

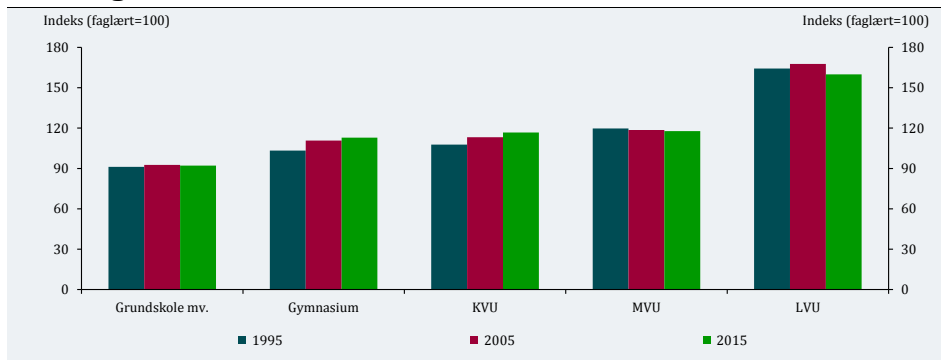

Anm.: Personlig lønindkomst inkl. pensionsindbetalinger for 18-64-årige fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere. Eksempelvis er 22 percentilen indkomsten for personen, hvor præcis 22 pct. af befolkningen har en lavere indkomst.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der er heller ikke tegn på større indkomstforskelle på tværs af uddannelsesniveauer. Således har den gennemsnitlige erhvervsindkomst for personer med en grundskoleuddannelse været ca. 10 pct. lavere end for faglærte i hele perioden, *jf. figur 9*.

Figur 9. Personlige lønindkomster for forskellige uddannelsesniveauer ift. faglærte

Anm.: Personlig lønindkomst inkl. pensionsindbetalinger for 18-64-årige fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere. Indekset er udregnet som den gennemsnitlige personlige lønindkomst for den enkelte uddannelsesgruppe ift. den gennemsnitlige personlige lønindkomst for faglærte.

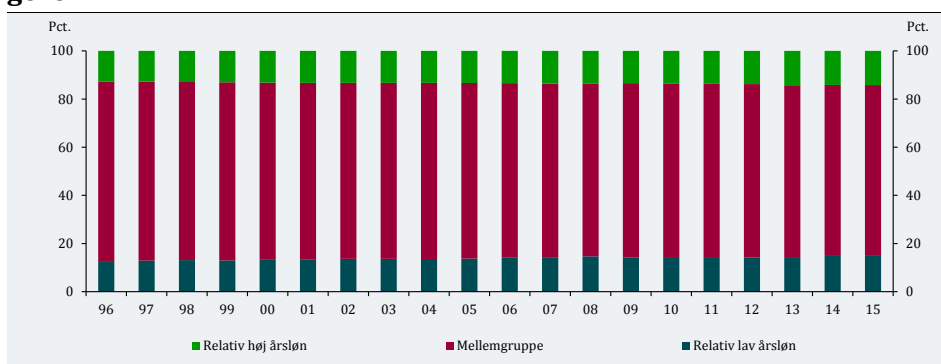
Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Læs mere i *Ikke tegn på øget lønspredning i Danmark, 2017*, Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Der har i diskussionen om lønspredningen været fokus på, om lønstigningerne hos 'middelklassen' har kunnet følge med lønudviklingen hos de mest velstående.

Løngrupperingernes andel af lønsummen har ikke ændret sig væsentligt siden 1996. Lønandelen for den høje indkomstgruppe er således steget svagt fra ca. 13 pct. i 1996 til omkring 15 pct. i 2015, jf. figur 10.

Figur 10. Fordeling af lønsummen for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere

Anm.: 18-64-årige fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere. Lønindkomsten er før skat og er tillagt pensionsindbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Mellemlønsgruppen er defineret som personer med en lønindkomst mellem 75 pct. og 150 pct. af medianlønnen.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

En del af forklaringen bag den svage forskydning er en ændret uddannelses- og alderssammensætning. Når der tages højde for den ændrede sammensætning, forsvinder stigningen i andelen af lønsummen for gruppen

med høje årslønninger. Der er således ikke tegn på, at lønindkomsten for mellemgruppen er presset i Danmark.

De viste analyser vedrørende lønspredning har indtil videre udelukkende fokuseret på årsindkomsten for fuldtidsbeskæftigede. Ved analyser af lønspredningen for fuldtidsbeskæftigede vil lønforholdene for personer med korterevarende beskæftigelse og personer med svag tilknytning til arbejdsmarkedet som udgangspunkt være underrepræsenteret. Herudover kan udviklingen i årsindkomsterne dække over ændringer i arbejdstiden.

Der eksisterer imidlertid ikke et fuldt dækkende register over timelønninger, som indeholder alle ansættelsesforhold. I Danmarks Statistiks lønregister er små virksomheder med mindre end 10 ansatte fx underrepræsenteret. Analyser på Danmarks Statistiks lønregister bekræfter en række af analyserne på årsindkomster, *jf. boks 1*.

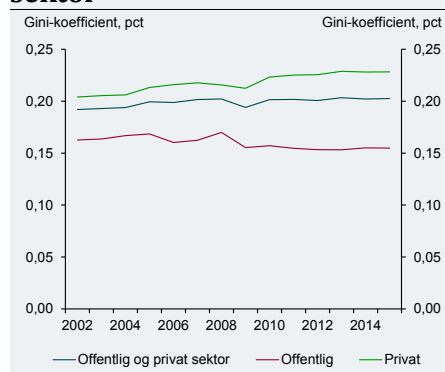
Boks 1. Udviklingen i spredning af timelønninger

Analyser fra Danmarks Statistik og DA har tidligere vist tegn på svagt stigende spredning i timelønningerne, jf. stigende forskel i lønnen blandt mænd, Danmarks Statistik 2015 og DA's Strukturstatistik fra 2015.

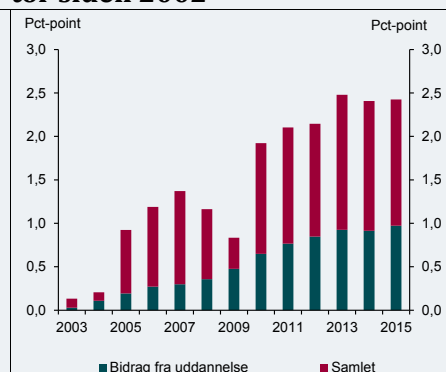
Ved anvendelse af Danmarks Statistiks lønregistre (som Danmarks Statistiks analyse bygger på), er der tegn på, at lønspredningen er steget svagt siden starten af 00'erne. Stigningen dækker over en stigning på det private arbejdsmarked og et mindre fald i lønspredningen i den offentlige sektor, jf. figur a.

Benyttes andre lønspredningsmål som eksempelvis Theil-indekset eller afstanden mellem kvartiler relativt til medianen findes også en svagt stigende lønspredning i den private sektor og en aftagende tendens i den offentlige.

Figur a. Timelønsforskelle målt ved Gini-koefficienten opdelt på sektor

Figur b. Stigning i forskelle i timelønninger i den private sektor siden 2002

Anm.: Elever og unge under 18 år er ikke medtaget. Timelønnen er opgjort som fortjenesten pr. præsteret arbejdstime. Det bemærkes, at Danmarks Statistiks lønregistre ikke omfatter alle ansættelsesforhold i Danmark. Fx er der som udgangspunkt ikke oplysninger om private virksomheder med mindre end 10 ansatte.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Bag udviklingen i lønspredningen i den private sektor ligger flere faktorer, eksempelvis udviklingen i uddannelsessammensætning, alders- og herkomstfordeling samt brancheforskydninger. Fastholdes uddannelsesfordelingen for 2002, er stigningen i lønspredningen betydeligt mindre. 40 pct. af stigningen i den målte lønspredning på det private arbejdsmarked kan forklares med sammensætningseffekter som følge af et stigende uddannelsesnivea i perioden 2002 til 2015, jf. figur b.

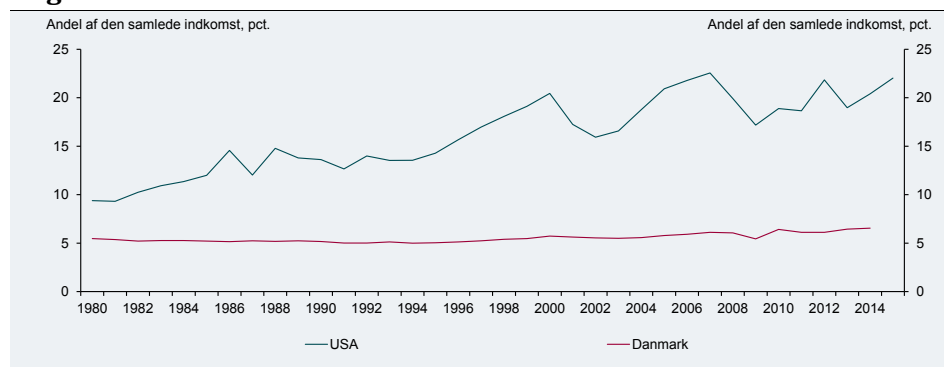

Udviklingen i topindkomsterne og kapitalindkomster

Thomas Piketty har med bogen 'Capital in the Twenty-First Century' (2014) sat fokus på udviklingen i toppen af indkomstfordelingen i de vestlige lande. Bogen viser, at topindkomsterne er steget markant i USA, og at velstandsfremgangen især er tilfaldet den ene procent af befolkningen med de højeste indkomster. Udviklingen i USA bekræftes i figur 11 nedenfor.

I Danmark er andelen af den samlede indkomst, der tilfalder den øverste 1 pct. af indkomstfordelingen, væsentligt lavere, og andelen har modsat udviklingen i USA været omtrent uændret, *jf. figur 11*.

Figur 11. Indkomst, der tilfalder den øverste 1 pct. af indkomstfordelingen fra 1980 til 2014

Anm.: Skattepligtig indkomst ekskl. aktieindkomst. Figuren er tidligere bragt i "Ikke tegn på øget lønspreddning i Danmark", Økonomi- og Indenrigsministeriet (2017).

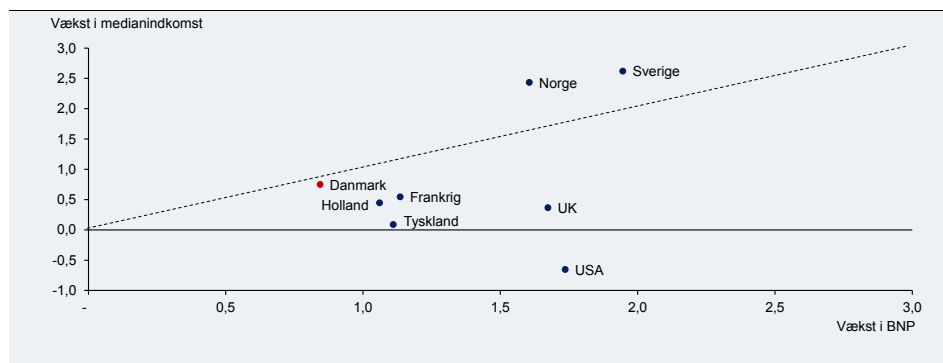
Kilde: World Wealth and Income Database samt beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den øverste 1 pct. af indkomstfordelingen er kendetegnet ved en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet. Næsten alle er således lønmodtagere eller selvstændige. Topindkomstgruppen er desuden karakteriseret ved et højt uddannelsesniveau, en høj ugentlig arbejdstid og ved i højere grad at have påtaget sig ledelsesansvar end beskæftigede længere nede i indkomstfordelingen.

I det hele taget er velstandsfremgangen mere lige fordelt i Danmark og de øvrige nordiske lande end i USA. Andelen af velfærdsfremgangen, der tilfalder en given gruppe i samfundet, kan illustreres ved at sammenligne udviklingen i indkomsten for personen i midten af indkomstfordelingen ("medianindkomsten") med udviklingen i BNP.

I USA har velstandsfremgangen i midten af indkomstfordelingen været negativ, når der korrigeres for inflation, mens medianindkomsten i Danmark har fuldt udviklingen i BNP, *jf. figur 12*.

Figur 12. Vækst i BNP og medianindkomsten for en række udvalgte lande

Anm.: Væksten er opgjort som den gennemsnitlige procentvise årlige stigning ml. 2000 og 2014 i faste priser. Medianindkomst for personer mellem 18 og 65 er opgjort for disponibel indkomst. OECD's definition af disponibel indkomst skifter over perioden. Medianen er deflateret med den gennemsnitlige årlige stigning i forbrugerprisindekset.
Kilde: OECD.

En anden hypotese fremsat af Piketty (2014) er en tendens til, at en større andel af produktionsresultatet går til aflønning af kapital, hvormed en faldende andel går til aflønning af arbejdskraften, *jf. boks 2*.

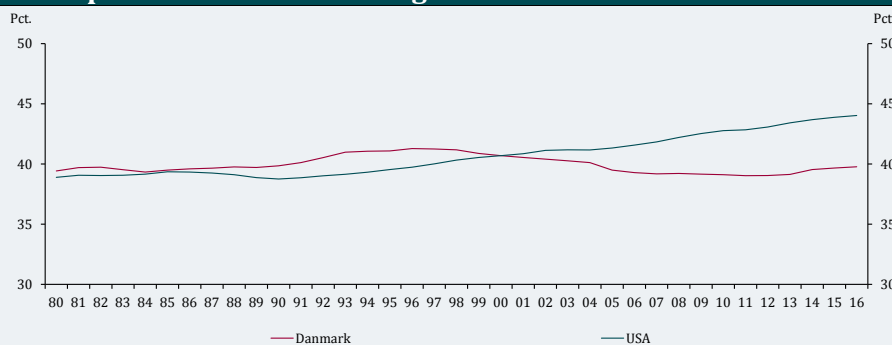
Boks 2. Aflønning af kapital og arbejdskraft

I en analyse har Torben M. Andersen (professor, Aarhus Universitet) blandt andet konkluderet:

”En central tese i Piketty (2014) er en tendens til en stigende kapitalandel og dermed en faldende lønandel, dvs. at en relativt større andel af produktionsresultatet går til aflønning af kapitalen og en mindre andel til aflønningen af arbejdskraften.” (*Økonomisk ulighed i Danmark*, Niels Ploug, s. 138).

Kapitalandelen, hvilket her er defineret som kapitalaflønningernes andel af bruttofaktorindkomsten, har for Danmark ligget nogenlunde stabilt omkring 40 pct., mens der ses en tydelig stigning for USA siden 1990, *jf. figur a*.

Figur a. Andel af den samlede indkomst, der tilfalder den øverste 1 pct. af indkomstfordelingen fra 1980 til 2014

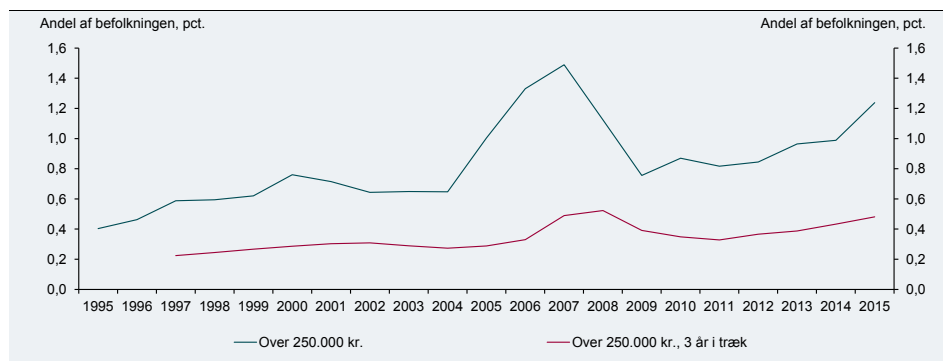

Anm.: Andelen af BFI er opgjort som et 9-årigt glidende gennemsnit.
Kilde: National Accounts (OECD database).

Torben M. Andersen afslutter derfor afsnittet med at konkludere: ”Den danske udvikling afviger således klart fra Pikettys udsagn.” (*Økonomisk ulighed i Danmark*, Niels Ploug, s. 138).

En stigende andel af befolkningen har nettokapitalindkomster over 250.000 kr. Andelen er steget fra 0,8 pct. i 2000 til 1,2 pct. i 2015, mens andelen af befolkningen med en nettokapitalindkomst over 250.000 kr. i tre år i træk har været svagt stigende siden 1997 og udgør 0,5 pct. af befolkningen i 2015, *jf. figur 13*.

Figur 13. Personer med nettokapitalindkomst over 250.000 kr. fra 1995 til 2015

Anm.: Familieækvivalerede indkomster fremskrevet med lønudviklingen. Nettokapitalindkomst er opgjort ekskl. imputeret afkast af pensionsformue, idet der ikke findes oplysninger om pensionsformue før 2014.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

En høj nettokapitalindkomst kan i nogle tilfælde være et midlertidigt fænomen. Eksempelvis hvis en person sælger aktier, hvor der er opnået betydelige avancer, men ikke i øvrigt har store kapitalindkomster. Omvendt kan der også være personer, som mere eller mindre permanent har store kapitalindkomster som følge af aktieudbytter, renteindtægter eller lignende.

Det er primært pensionister og lønmodtagere, der har en nettokapitalindkomst over 250.000 kr. i 2015, jf. tabel 1.

Tabel 1. Voksne med nettokapitalindkomst over 250.000 kr. i 2015

	I året	3 år i træk
Arbejdsmarkedstilknytning	Andel, pct.	
- Lønmodtagere	35	28
- Selvstændige	6	6
- Fuldt ledige m.fl.	0	0
- Pensionister mv.	48	56
- Øvrige	11	10
Alle	100	100

Anm.: Over 18-årige. Familieækvivalerede indkomster fremskrevet med lønudviklingen. 'Lønmodtagere' omfatter fuldtids- og deltidsbeskæftigede. 'Pensionister mv.' omfatter folke- og førtidspensionister samt efterlønsmodtagere.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Læs mere i *Topindkomster i Danmark*, Økonomisk Analyse 23, december 2014, Økonomi- og Indenrigsministeriet og *Fordeling og incitament* 2017, kapitel 4, Økonomi- og Indenrigsministeriet.